

Associació de la Festa
Moros i Cristians
de Lleida

PROTOCOLS
de la
FESTA DE
MOROS I CRISTIANS
de
LLEIDA

PREÀMBUL

La Festa de Moros i Cristians de Lleida té fonaments quasi llegendaris, l'arrel en alguns testimonis històrics i molta empenta creativa. Deu edicions d'aquesta celebració popular, cívica i festiva constitueixen una experiència prou estable per donar a conèixer la seva realitat present i garantir-ne el seu funcionament futur.

Els membres l'Associació de la Festa de Moros i Cristians, constituïts en Assemblea, actuant personalment i lliurement, la doten del present protocol amb la voluntat d'explicar i de regular l'ordre intern de la festa i la seva presència i formalització externa.

Amb aquest conjunt normatiu es volen fixar els elements principals de la Festa i el seu desenvolupament en la celebració. D'aquesta manera es podrà disposar també d'un document útil per a regir-se, igual com el tenen altres importants seguicis i cerimonials del mateix entorn cultural i patrimonial: una eina útil per a la relació de la festa i dels festers amb altres manifestacions de la cultura popular i tradicional.

El protocol de la Festa de Moros i Cristians de Lleida defineix i certifica el seu caràcter, la simbologia, la iconografia, els elements que hi participen, i l'ordenament d'aquests en els diferents actes que constitueixen l'any fester.

Història

La Festa de Moros i Cristians de Lleida participa d'una herència antiga i comuna a la cultura occidental i mediterrània que a l'edat mitjana va formular diferents exemples de representacions simulades de batalles i justes. L'estilització d'aquests simulacres de combat els féu evolucionar cap a presentacions de caire més festiu, processional, dramatitzat o ballat.

Es podria datar el seu origen en una referència històrica llunyana, de mitjan segle XII: la representació festiva d'un combat entre moros i cristians que va acompanyar la celebració, a Lleida, del casament del Comte Ramon Berenguer IV de Barcelona amb Peronella, princesa d'Aragó, filla del Rei Ramir "el monjo"

Altres referències més properes situen la festa lleidatana paral·lelament a les representacions més elaborades dels segles XV i XVI, soles o com a part i complement de seguicis, justes dramatitzades, danses o obres d'un teatre primerenc. En aquesta època l'element llegendari del moro es confon amb el morisc, el turc o el corsari del nord d'Àfrica, i les imatges cristianes prenen, en ocasions, una filiació més religiosa.

Aquest model de festa, paral·lel al que ha anat perdurant al País Valencià, s'anà perdent a Lleida, deixant només testimoni històric de diferents mostres menors com algun ball parlat o dansa. En aquestes modalitats, la memòria arriba al nostres temps amb exemples datats a mitjans del segle XX.

La Festa d'avui

Després de diferents propostes i intents, al voltant d'un petit nucli d'activistes culturals de la ciutat, es crea el 1996 la Festa de Moros i Cristians de Lleida, que reprèn una tradició quasi extingida i recrea una nova festa lúdica amb uns trets propis que la singularitzen en el context de la cultura popular de Lleida i de Catalunya.

La primera celebració pública, en el marc de la Festa Major de Maig d'aquell any marca una pauta que s'enriqueix en les següents edicions, fixant una estructura i ordre dels actes que són avui objecte d'aquest protocol.

La Festa de Moros i Cristians de Lleida parteix d'uns plantejaments cívics i culturals que estan en el seu origen i que han esdevingut conviccions sòlides i irrenunciabls, sobre les quals es basteix l'estructura organitzativa i el cerimonial festiu.

1. La Festa de Moros i Cristians de Lleida és una celebració lúdica de caràcter popular i participatiu, entesa en el marc de la cultura popular i tradicional catalana, i amb un lligam de germanor amb les festes del País Valencià.

2. La seva celebració vol reivindicar la història de la ciutat, afavorir el seu coneixement i promoure l'arrelament i la consciència ciutadana de pertinença, així com el respecte a un important patrimoni material i immaterial que ens ha estat llegat.
3. L'espai central i insubstituïble de la Festa és el centre històric de la ciutat, on ha nascut i on té més sentit la seva imbricació amb el patrimoni i amb la història, destacant-ne especialment dos elements: el turó de la Seu Vella nucli simbòlic d'aquest centre i el Carrer Cavallers, eix i connexió amb la resta de la ciutat.
4. L'Associació vol promoure la integració de tots els ciutadans sigui quina sigui la seva condició, sense distincions d'edat, sexe, creença, cultura d'origen..., procurant que cada persona, lliurement associada, pugui tenir un espai en la Festa.
5. Amb el màxim respecte a la tradició, la Festa formula una proposta lúdica de recreació històrica, laica i aconfessional, mitjançant un ritual tancat i preestablert pel conjunt dels seus membres i presentat obertament al públic per a la seva celebració col·lectiva.

Per tot plegat, la Festa de Moros i Cristians de Lleida s'estructura al voltant d'una data central on es duu a terme la lluita simbòlica entre el bàndol moro i el bàndol cristià, en dos actes essencials: l'entrada o desfilada de les tropes i la batalla per la conquesta de la ciutat. L'ordre de la desfilada i el bàndol vencedor, a Lleida, s'alternen cada any.

Les tropes de cada bàndol s'organitzen en tres comparses, amb nom, càrrecs i símbol heràldic fonamentats en testimonis històrics, tant dels comtats cristians com de la Larida andalusina. Al capdavant de cada bàndol hi ha un capità (Comte/ssa o Caïd/ Saïda, segons s'escaigui) i un abanderat.

Més enllà de la data central, oberta generosament a la ciutat, amb una intensitat de llum, música, color i participació del públic, la Festa s'organitza en altres fites del calendari com el mig any Fester. A més, promou altres activitats que responen als seus objectius originals i procura la participació activa dels seus membres en actuacions culturals i cíviques de la ciutat i comarques.

Cal remarcar l'especial relació fraternal amb el País Valencià, d'on ha manllevat i adaptat alguns elements de les festes que hi perviuen d'antic, i d'on ha obtingut també importants suports per a la recuperació i difusió de la festa lleidatana.

La Festa, tal com s'organitza en el següent protocol mostra també la voluntat de ser un element actiu en la recerca històrica i en la promoció de la participació cívica dels lleidatans.

1.- Dels elements festius

Els Bàndols:

La Festa de Moros i Cristians de Lleida s'estructura en dos bàndols: el moro i el cristià. Els quals són una recreació històrica de l'època que es rememora. Cada bàndol està format per diferents comparses sota una sola capitania.

La Capitania:

La capitania figura i representa el comandament de cadascun dels bàndols. Té una destacada funció protocol·lària i representativa amb forts continguts simbòlics, que fan referència a la recreació històrica i cultural de l'època que es rememora. El títol de capitania és un càrrec anual i rotatiu que assumeix cada una de les comparses. La rotació d'aquest càrrec ve en funció de l'ordre de la primera desfilada, establert l'any 1996.

La funció capitania inclou els següents elements simbòlics:

El Capità. Cada un dels dos bàndols té el seu capità. Aquest és màxim càrrec protocol·lari de la festa ja que ostenta la representativitat del seu bàndol en els diferents actes que tinguin lloc dins l'any que ostenta la capitania. La denominació tradicional del capità per part dels cristians és el Comte o Comtessa i per part dels moros el Caïd o la Saïda.

Els Abanderats. Les banderes són les iconografies simbòliques de cada bàndol. Els abanderats, portadors i dipositaris de les banderes durant tot de l'any de càrrec, tenen la responsabilitat i obligació d'acompanyar al capità en els actes de representació. La denominació pel bàndol dels cristians és l'Abanderat o la Abanderada i pel dels moros el o la "Raia".

El Seguici. És un element de capitania i una representació de la Cort de cadascun dels capitans. En ell s'ha de reflectir o recrear, amb rigor històric, el poder, la força i els elements simbòlics de cada un dels bàndols.

Les Comparses:

Són una representació de les tropes i dels exercits que s'enfrontaran en la batalla. Cada bàndol consta de tres comparses.

BANU-HUD. Es el cognom de la casta més noble, de llunyana nissaga iemenita i sempre enyorats d'aquella rica "aràbia felix". Ells van ser els qui van liderar les dinasties de taifes i els reialmes veïns de Tortosa, Saragossa, Dènia i les contrades valencianes.

AL-LERIDÍ. Es un gentilici genèric, un cognom que compartien molts lleidatans d'aquell temps que vivien a la "Madina Larida", tal com s'anomenava . Lligats al territori pròpiament lleidatà, mes que de una nissaga es tracta d'un cognom de procedència.

MUSA. Es el nom el nom que ens remet a la tradició i a les nostres llegendes. Musa és nom de guerrers il·lustre i d'éssers encantats dins de coves o castells amb tresors amagats.

Les cristianes:

ANGLESOLA. Llinatge del pla de ponent, noblesa antiga que mantenia la seva presència a la difícil frontera entre els comtats de Barcelona, Urgell i les terres andalusis.

PALLARESOS. Muntanyencs valents i rebels, dominaven bona part del pirineu entre francs i aragonesos. La seva estirp es perllongà fins el segle XV amb nobles emprenedors i decidides comtesses..

URGELLENCS. El comtat més important del ponent de Catalunya, casal que va créixer del Pirineus a les planes. Nissaga de bisbes, sants, reis, i prínceps dissortats.

Cada comparsa s'estructura en filades i té els següents càrrecs:

Primer Tro: És el cap de la comparsa i és el qui l'organitza i la representa en els diferents actes de la festa. Per als cristians és el *Baró o la baronessa* i per als moros el o la *Xeic*. L'element identificatori del seu càrrec és una benera.

La bençera s'ha de dur en els actes festius.

Portadors del Penó: Son els dipositaris i portadors de les banderes de la comparsa en els diferents actes dels anys festers. Pels cristians és el *Penó* i pels moros és *l'Alam*

Caps de filada: És el qui dirigeix, prèvia preparació, i presenta la filada en la festa. Alfarís per als moros i Cavaller per als Cristians. L'arma que utilitza els caps de filada serà l'espasa o la maça

Cada filada, prioritàriament, estarà formada per sis persones més el cap de filada els quals portaran la mateixa vestimenta. Les filades amb menys de cinc membres no tindrà cap de filada. Independentment del nombre de components, la filada només pot tenir un cap.

2.- Els actes festius i festers

*** Acte de benvinguda als nous festers i festeres.**

Acte protocol·lari de benvinguda a la Festa on es fa lliurament, als nous festers i festeres, del vestit propi de cada comparsa.

Desenvolupament de l'acte:

En un lloc destacat, presidint l'acte, estaran col·locades les banderes mora i cristiana i, a cada costat de les banderes, els penons de les sis comparses, en l'ordre de l'entrada de l'any corresponent.

1.- Sonarà música representativa del bàndol que defensa la ciutat l'any corresponent.

2.- El Comte o el Caïd dona la benvinguda als nous membres del bàndol al que representa.

3.- El Xeic o Baró de cada comparsa i pel mateix ordre que desfilaran el dia de la Festa nomenaran als nous components de comparsa i els hi lliuraran la gel·lava o la dalmatica i un document acreditatiu. També es

nomenaran als membres infantils que aquell any s'incorporin a les filades d'adults.

4.- Sonarà musica representativa del bàndol que ataca la ciutat l'any corresponent.

5.- El Comte o/i el Caïd dona la benvinguda als nous membres del bàndol al que representa.

6.- El Xeic o Baró de cada comparsa i pel mateix ordre que desfilaran el dia de la Festa nomenaran als nous components de comparsa i els hi lliuraran la gel·lava o la dalmàtica els protocols i un document acreditatiu. També es nomenaran als membres infantils que aquell any s'incorporin a les filades d'adults.

El Comte, el Caïd, els Barons i els Xeics han d'anar vestits amb la dalmàtica o la gel·lava de les respectives comparses i els Barons i els Xeics han de portar la benera.

*** Del pregó de Festa.**

Acte en que es fa el pregó de la Festa. Aquest acte es clourà amb un concert d'un grup relacionat amb la Festa de Moros i Cristians i amb la cultura popular i tradicional catalana, prioritzant sempre que sigui possible aquella que és representativa dels bàndols.

Desenvolupament de l'acte :

En un lloc destacat, presidint l'acte, estaran col·locades les banderes mora i cristiana i , a cada costat de les banderes, els penons de les sis comparses, en l'ordre de l'entrada de l'any corresponent.

- Presentació de l'acte i el/la pregoner/a.
- Pregó
- Paraules de les autoritats i lliurament d'un record al pregoner.
- Concert
-

*** De la presentació de la Festa.**

Acte on es presenta el programa i el llibre commemoratiu de la Festa.

*** De La Festa.**

La festa esta composta per quatre actes:

Entrada infantil

Presentació de Bandes

Entrada de Gala

Parlaments i Batalla

L'Entrada infantil.

Es la representació de la festa pel gaudi dels nens, seguit l'estructura de l'entrada de Gala, per la qual cosa hauran de seguir les mateixes pautes protocol·làries, elements i estructura de la Festa establertes per l'Entrada de Gala. També hi poden participar els adults de les corresponents comparses.

El vestit serà el propi de cada comparsa tant per els adults com per els infants.

L'itinerari actual és el següent: Inici al c/ Cavallers cruïlla c/ Major, c/ Major, pl. Paeria i acabament pl. Sant Joan. En tot cas, s'haurà de respectar sempre l'inici al carrer Cavallers.

La Presentació de Bandes

En ser aquest un acte principalment musical el seu desenvolupament queda reflectit en l'apartat de la musica.

L'Entrada de Gala.

Esdevé un dels punts més significats de la festa en el qual les tropes desfilen pels carrers de la ciutats mostrant la seva força, grandesa i lluint les seves millors vestimentes.

L'itinerari transcorrerà pel Centre històric de la ciutat respectant sempre el pas pels indrets següents: Inici a la Porta del Lleó de la Seu Vella, referent cultural i iconogràfic dels lleidatans, Pla dels Gramàtics, lloc on es trobava l'antic Estudi General, C. Cavallers, que uneix la part alta de la ciutat i la plana arran del riu i gresol de les diferents cultures que conviven a la Lleida medieval. Després haurà de passar també, obligatòriament, per l'Arc del Pont, entrada a la ciutat des dels temps de la romana d'Ilerda.

En l'entrada de gala hi participen dos elements les *capitanies*, amb els seus respectius capitans, abanderats i seguicis, i les *comparses*.

La disposició és la següent i el bàndol que defensà la ciutat és el quin marxa primer.

A.- Capitania i Seguici:

- 1.- Element d'obertura. (grup d'animació, percussió, estendards, etc.
- 2.- Abanderat en el cas cristià o Raia en el moro.
- 3.- Element de Seguici
- 4.- Comte o Caïd, damunt del seu cavall o tro, aniran acompanyats d'una formació de música tradicional, que interpreti les músiques antigues de Lleida com pròpies i protocol·làries dels capitans
- 5.- Seguici

B.- Les Comparses.

- 1.- El penó, pels cristians i l'Alam amb, si s'escau, un petit acompanyament
 - 2.- Xeic o Baró amb la seva guàrdia personal
 - 3.- Les Filades
 - 4.- La Banda
- (En el cas que la comparsa tingui més de 6 filades, la banda es col·locarà entre la quarta i la cinquena filada)

El desenvolupament d'aquest part de la festa és:

- 1.- Presentació de la Cort i del bàndol que defensa la ciutat
- 2.- Presentació del bàndol que pretén conquerir la ciutat
- 3.- Parlaments
- 4.- Enfrontament entre Bàndols
- 5.- Lluita singular entre el Caïd o la Saïda i el Comte o la Comtessa
- 6.- Victòria del bàndol que ataca la ciutat

L'escenificació dels parlaments i la batalla transcorren al peu de les muralles de la pl. de la Sardana del turó de la Seu Vella

Del Mig Any Fester:

És l'acte de compromís amb la festa i el relleu de l'honor i de representació dels que han estat capitans i càrrecs durant l'any i dels que comencen la seva responsabilitat més gran amb la festa. L'espai on es desenvoluparà, l'acte propi del relleu, serà la Seu Vella i es realitza al mes de novembre.

Del relleu de càrrecs

Entraran per la porta central de la nau els càrrecs sortints seguint l'ordre de l'entrada de l'any següent i es situaran en el presbiteri. Els nous càrrecs, s'esperaran a peu de creuer.

El relleus dels diferents càrrecs seguirà aquest ordre:

- 1.- Penons i Alams
- 2.- Baronesses/Barons i Xeics
- 3.- Abanderat/da i Raia
- 4.- Comte/Comtessa i Caïd/Saïda

Després dels traspessos, l'acte és clourà amb la sortida dels càrrecs nous, seguits pels càrrecs vells, la banda, les autoritats i els assistents al acte.

3.- De la iconografia de la Heràldica

La iconografia de la ha de ser respectuosa i ha d'anar d'acord amb el moment històric que recrea.

Els elements iconogràfics, heràldics i simbòlics es fan visibles en :

- Les Banderes dels bàndols moro i cristià..
- La heràldica del bàndol cristià i les seves comparses.
- Els símbols plàstics i visuals de les comparses del bàndol moro.
- El vestuari tradicional i de protocol.
- El vestuari especial de lluïment.
- Els elements plàstics i simbòlics dels seguicis.
- El vestits propis de les comparses.

Els nous elements iconogràfics, heràldics i simbòlics que s'incorporin a la Festa han de ser ratificats per la junta prèvia consulta a una comissió assessora.

4.- De la Indumentària

El vestuari tradicional i de protocol

El vestuari tradicional es un element propi i identificatori de la Festa. Aquest vestuari reflecteix, amb la seva imatge visual i estètica, els materials emprats en la indumentària de l'època que es rememora.

El vestuari tradicional s'utilitzarà en:

- L'acte protocol·lari de relleu de càrrecs, lluint-lo els càrrecs sortints.
- Les sortides i actes de promoció, difusió i d'intercanvi, que es puguin realitzar amb altres poblacions o entitats.
- L'entrada de gala, com a element que identifiqui Penons, Alams, Barons i Xeics.
- L'entrada de gala: les filades tradicionals, com a guàrdia personal i mostra d'honor de Barons i Xeics.

El vestuari especial de lluïment

El vestits especials de lluïment son una indumentària per utilitzar en l'entrada de gala i en la batalla.

Els vestits de lluïment es renoven cada festa per donar mes vistositat i fantasia a aquestos actes.

El vestuari oficial de gala

Els vestits oficials de gala son una indumentària, pròpia de les comparses, per utilitzar en l'entrada de gala i en la batalla.

Els vestuari propi de les comparses de les comparses

Els vestits propis de comparsa son una indumentària per utilitzar en l'entrada infantil, actes de la pròpia comparsa i altres no oficials.

5.- De la Música

La música és un element intrínsec i indispensable de la Festa de Moros i Cristians. De tota la música present dins la Festa de Moros i Cristians les marxes mores i cristianes antigues tenen una significació especial per ser una música pròpia que lliga la Festa actual amb el seu origen. Adquireix un caràcter ritual i té un lloc eminent dins del desenvolupament de la Festa. Aquesta música, herència de la nostra tradició, contribueix a donar a la Festa de Lleida la seva pròpia singularitat i personalitat. La música antiga de haurà de ser interpretada per formacions amb arrel tradicional.

Les musiques que s'ha conservat son les següents :

- Avís dels Moros, Marxa mora
- Entrada dels Cristians, Marxa segona dels Cristians.

De la Música en la Festa

- La música al Mig Any Fester:

Durant l'entrada dels càrrecs moros sonarà, tocada per la banda, la peça "Pepe el moro" i en la entrada dels càrrecs cristians sonarà, tocada per la banda, la peça "Rosabel", peces composades especialment per la Festa de Moros i Cristians de Lleida .

En el moment protocol·lari del relleu de les capitaniaes sonaran les marxes antigues respectives de cada bàndol; tocades per formacions d'arrel tradicional

Al finalitzar l'acte de relleu de càrrecs tornaran a sonar les músiques antigues i per cloure sonarà l'himne de la Festa.

En la desfilada final els capitans aniran acompanyats de la música antiga de cada bàndol; I la resta de càrrecs, festers i públic de musica festera.

La música al Pregó:

Concert d'un grup relacionat amb la Festa de Moros i Cristians i amb la Cultura Popular.

La música en el dia de la *Festa*:

- Entrada Infantil. En aquesta desfilada cadascuna de les comparses anirà acompanyada per una banda de música, que tocaran marxes mores o cristianes i pas-dobles festers.

- Presentació de bandes. Cada una de les bandes en entrar a plaça interpretarà una peça d'acord amb el bàndol i comparsa a qui acompanya. Un cop hagin entrat totes les bandes tocaran conjuntament una marxa, d'acord amb el bàndol que defensa la ciutat.

- Entrada de Gala. Cada Capità anirà acompanyat per una formació d'arrel tradicional la qual tocarà les peces antigues corresponents a cada bàndol.

- L'acompanyament musical de la comparsa, pel que fa a les filades es farà amb banda, que tocaran marxes mores o cristianes. Cada comparsa

haurà de tenir un banda com a mínim, independentment del número de filades. Si la comparsa té més de deu filades es podrà tenir un segona banda..

6.- Disposicions finals

De la Comissió Assessora.

Funcions de la Comissió Assessora:

- Assessorar i dictaminar sobre els elements Heràldics, iconogràfics, de festa i cultura tradicional i de coherència històrica que puguin afectar al desenvolupament de la Festa.
- Oferir orientació i assessorament a les comparses, que ho sol·liciten, referent als elements del punt anterior.
- Resoldre conflictes d'interpretació dels elements simbòlics i conceptuals de la Festa.

Constitució de la Comissió Assessora

La Comissió Assessora estarà constituïda per un llicenciat en història medieval, un antropòleg cultural, un especialista, qualificat, en Cultura popular i tradicional catalana, un expert en heràldica i un llicenciat en història de l'art.

Serà nomenada per la Junta de l'Associació i els seus informes seran vinculants.

De la relació amb Entitats, Institucions i altres poblacions.

La participació de la Festa de Moros i Cristians en altres poblacions, actes organitzats per altres entitats culturals i manifestacions de Cultura Popular i Tradicional ha de estar d'acord amb el concepte de digna i fidel representació de l'estructura i constitució de la Festa, on quedin plasmats clarament tots els elements essencials d'aquesta manifestació. Aquesta

participació ha tenir l'objectiu de donar-la a conèixer i aprofundir en la seva difusió.

Qualsevol col·laboració i participació en actes organitzats per institucions, altres entitats o poblacions hauran de ser aprovats per la Junta Directiva de l'Associació.

De la modificació del Protocols de la Festa dels Moros i Cristians de Lleida

La Modificació d'aquests protocols es pot fer:

- A proposta de la Junta directiva de l'Associació.
- A proposta d'un nombre de membres de l'Associació que representi, pel cap baix un vint per cent de la totalitat.

Les propostes de modificació hauran de ser analitzades per una comissió d'experts constituïda a l'efecte. Aquesta elaborarà un informe i el posarà en coneixement de la Junta.

Les modificacions hauran de ser aprovades en Assemblea General extraordinària.

L'Assemblea ha de tenir un quòrum, mínim, del vint i cinc per cent dels socis i sòcies.

Les modificacions han d'ésser aprovades per majoria de dos terços dels presents a l'assemblea.

7.- Annexos

dels símbols heràldics i iconogràfics

Actualment la Festa disposa dels següents elements simbòlics

***Les banderes**

La insígnia dels cristians, sobre camp blanc, de puresa i llum, presenta una creu de gules, floronada d'or. És la creu vermella de Sant Miquel, que a cada braç mostra una flor de lliri. Aquest Sant, d'antiga devoció a Lleida i a les contrades de muntanya és l'Arcàngel, abanderat de l'exèrcit celestial, i comparteix amb el jove Sant Jordi el patronatge dels cavallers més nobles.

La senyera dels moros té el fons verd, que és el color dels creients. Sobre aquest camp de sinople creua l'insígnia una banda de color d'or representant el riu, el nostre Segre, conegut des d'antic perquè duia or a les seves aigües i perquè rega la nostra plana fent-la rica i fèrtil. Als angles, el creixent o mitja lluna i l'estrella

***Els penons**

Banu Hud

Els elegants àrabs baladís de la família Hud presenten un penó amb dos lleons d'or caçant una estilitzada cérvola, poètica imatge del desert d'Aràbia sobre camp de porpra i guarniment de flors d'or i creixent de sinople.

Al·leridí

El llop, que ja fou un tòtem dels antics ilergetes presideix un penó en camp blanc ribetat de gules, i representa als habitants de Madina-Larida.

Musa

El llinatge dels valents Musa acull al seu símbol dues àgils gaseles sota el tradicional arc de ferradura i l'estel místic de vuit puntes. Tot en camper d'atzur, blau del cel i la mediterrània.

Anglesola

Sobre camp d'or, tres faixes ondades de sable representen l'estirp dels Anglesola. L'ensinya oneja sobre la Catalunya central i en les grans conquestes de la corona.

Pallaresos

L'ensinya del comtat pirinenc ostenta una àguila bicèfala de sable. Té un escudet al pit amb tres palles d'or, les que donen nom al Pallars.

Urgellencs

La comparsa d'Urgell presenta al seu escut l'escac d'or i sable, que l'ha representat arreu i que comparteix en aquest penó amb les barres reials de gules sobre or.

Les beneres

La benera de cada comparsa porta el mateix element simbòlic o heràldic que es mostra en el respectiu peno.